

Trnje in lavor.

Odlomki iz umetnikovega dnevnika. Pripredil Alojzij Nigrin.

In sedaj leži za menoj — pokopano, pozabljeno in minolo — življenje moj!

Le senca, le razvaline tega življenja so še preostale, in to sem jaz — sedaj. —

Za vedno je utonilo v neizmerni ocean preteklosti to burno, kratko življenje — življenje polno slave, polno laskanja, nastlano in okičeno s cveticami in lavorjem — a ob enem življenje polno trpljenja, polno bodečega trnja. —

Res — postaral sem se . . .

V čutečem, vročem srcu so mi utihnile strasti. Dal sem slovo marsikateremu vzoru, pokopal nekatero nado, pozabil marsikatero nameru, položil v grob sto in sto vročih, neizpolnjenih želja.

Naravno! — Postaral sem se. — Pozabil sem. — Umiril sem se . . .

Lepi, a tudi viharni so bili dnevi življenja mojega!

Valovi življenja so včasih lahno, tajno šepetali krog mene, ljubko me božajoč in mrmrajoč pravljico, staro, krasno, večnolepo pravljico o — ljubezni.

In skoraj bi mislil, da je ta pravljica bila resnica!

A včasih so se tisti valovi razburili, razgnevili in vzburkali ter so besneče, grozeče in hrumeče sikali, udarjali in pljuskali ob mene . . .

A tudi to je za menoj. Tudi to je prešlo, minilo, izginilo! . . .

A kadar obrnem oko nazaj v one dneve, ko sem mladenič ko drastih las prvič stopil boječe in trepetaje na oder, ko zopet preživim v duhu one trenutke, ko sem slavljen pevec stal pred nebrojnim občinstvom, ko se je zazibal po dvorani moj glas, v katerem sem se kopal jaz, s katerim se je napajala in naslajala presenečena, vznesena, razburjena množica, kakor očarana mirno in tiho sedeč na svojih sedežih; ko zrem z duševnim očesom, kako se pripogibljejo iz lož dame v dragocenih baržunastih in svilnatih oblekah, kako težko, kratko sopejo, kako napol otvarjajo bujne, rdeče ustnice, kako jim polje in sili kri v mlečna, žametasta lica, kako se jim iskre oči; ko zaslišim v tihi svoji sobici — v dušnem polusnu — one vznesene, ihteče, plakajoče, smejoče se, oduševljene in frenetične klice, ki so dreveli po mojih spevih po dvorani nalik orkanu; ko zrem nežno, raznobjno cvetje, dragocene vence, lavorike, s katerimi so me obsipali — o, tedaj

mi zopet zavre in zapolje po žilah vroča, mladostna kri, in mrtvo srce mi zopet začne utripati, hitro, burno, strastno — koprneče po nečem izgubljenem . . .

In solze mi rose lica!

* * *

Bil sem na vrhuncu slave. —

Kadar sem stopal, zamišljen v svoje arije in uloge, dela velikih umetnikov, sam in počasi po mestnih ulicah, je ljudstvo kar postajalo, se obračalo za mano, stikalo glave ter šepetalo: »Signor Odoardo!... Slavni signor Odoardo!«

Meni pa je to laskalo!

Kako čuden, kako otročji je vendar vsaki umetnik! — »Signor Odoardo bo pel — danes — jutri . . . Signor Odoardo bo pel!«

To je bilo tedaj geslo občinstvu, ki me je obožavalo, častilo kakor poluboga, me obsipalo s slavo, občudovanjem, ljubeznijo in vdanostjo. —

»Signor Odoardo bo pel!«

Te kratke besedice so elektrizovale postopača na ulici, ki je stradal celi dan, da se je mogel zvečer naslajati z mojimi glasovi . . .

»Signor Odoardo poje!«

Te besede so vznemirjale in razburjale skopega, petičnega trgovca, ki je z mrzlično nemirnostjo preračunjal, koliko bode treba za ta večer soprogi in hčerkam, ki bodo z znano žensko trdovratnostjo zahtevale, da se pokažejo v najmodernejših, do pretiranosti elegantnih oblekah v gledališču . . .

»Signor Odoardo poje!«

Ta slova so se željno in z nestrpnostjo pričakovala in z radostjo in navdušenjem sprejela v umetniških krogih in v krogih modrokrvne, arogantno-ponosne, mrzlo-napete aristokracije . . .

»Signor Odoardo poje!«

Ta klic je z radostjo in oduševljenostjo polnil srca mladim, polurazcvetlim dekletom. Teh par besedic je urneje razplalo, razgrelo in razpalilo kri po žilah razkošne, življenja site, rafinirane, z vsemi ženskimi nasladami prenasličene dame, ki se v ohlapni, prozorni obleki in v elegantno-neredni poziciji iztegajo po mehkem, baržunastem divanu v duhtečem, z eksotičnimi vonjavami prenapojenem budoarju. —

Jaz pa sem pel.

In ko sem očarjal tisoče in tisoče, ko je napeto, drhteč in diveč se, poslušalo vse moje glasove, od ubogega dninarja do mogočnega kneza, od obubožanega aristokrata pa do obogatelega, oholo bahavega

parvenuja ter si nihče niti prav dihati ni upal; ko se je vse omamljalo in kakor v polusnu zibalo po onih vročih, strastnih, opojnih arijah, ki so kakor burni valovi vrveli in šumeli po razkošni dvorani ter vse premagali in očarali — tedaj sem mislil, da sem srečen!

Oj, kaj je pač sreča človeška! . . .

Večer za večerom mi je oko uhajalo v drugo ložo na desni strani.

V enem kotu je sedel večer za večerom postaren, eleganten gospod z mrkim, strogim obrazom.

Na drugi strani je zrlo izza rdeče, baržunaste zavese, okičene z zlatimi čipki dvoje velikih, črnih, gorečih očesc. Upirala so se vame bodeče, zagonetno, vprašujoč, občudujoč . . .

Jaz pa sem pel — pel, kakor bi hotel s petjem ublažiti plamteči ogenj, strastno žareči, bliskajoči plamen v tistih svetlih očeh . . .

Obraza navadno nisem videl celega; skrivala ga je kolikor mogoče za baržunasto zaveso, ali pa za belo, dragoceno pahljačo. —

Nekoč, ko sem stal v nekem prizoru na drugem koncu odra, sem se hitro in nenadoma obrnil ter pogledal v ložo. In ravno tedaj se je nekoliko nagnila iz lože ter zrla s palečim pogledom proti meni. Ustnice, rdeče kakor makov cvet, je imela nekoliko odprte; izza njih pa so se bleščali majhni, lesketajoči, biserni zobje. Po obrazu ji je bila razlita neka skoraj boleсна rdečica. Bujne, krasne prsi so se ji valovito, burno dvigale, po mramornatem tilniku pa so se ji vili mehki, bogati kodri, lahno spleteni v dve debeli kiti.

V majhni, skoraj prozorni ročici je stiskala rdečo cvetko; zmečkana peresa so ji padala drugo za drugim izmed trepetajočih prstkov . . .

Njen pogled se je srečal z mojim.

Vztrepetal sem ter osupel za trenotek umolknil.

Skrila se je za zaveso.

Jaz pa sem zopet pel . . . In tako dotlej baje še nisem nikdar pel!

»Zadnji nastop signora Odoarda, ki odpotuje za dalje časa v inozemstvo . . .«

Tako so naznanjali veliki, rdeči in rumeni lepaki.

Ljudstvo je postajalo v gručah pred naznanili, jih bralo, stresalo glave ter govorilo:

»Signor Odoardo odpotuje . . . Škoda! . . . Za dalje časa! — Ah, kako dolgo ga pač ne bomo slišali! . . . Škoda!« —

Nastopil sem torej zadnjikrat pred odhodom.

V širnem gledališču se je vse trlo ljudstva. Vroči vzduh se je mešal z raznimi dišavami in mazili, parfumi in esencami, ki so duhtele iz obleke, iz las, z obrazov moške in ženske gospode. — Tak težak,

nasičen, zaduhel in zagaten zrak mi ni nikdar prijal, a tisti večer me je navdajal z nekim neizrečeno tesnobnim čuvstvom, z neko morečo bojaznijo . . .

Ta večer je vse tekmovalo, kako bi me najsijajnejše počastili, kako bi mi izkazali ljubezen, vdanost in občudovanje.

Meni pa je bilo nekam težko v tem vrišču, med tem šumnim vpitjem.

Pred par tedni smo bili dobili novo primadono, mlado, krasno Poljakinjo — Feodoro Srezniewsko.

Bila je še skoraj napol otrok. Vse jo je obožavalo, vse se ji klanjalo, vse plazilo okolo nje in poklekalo pred njo.

Jaz pa se nisem menil ni za primadono, ni za druge ljudi! — Po drugem činu, ki je tvoril najbolj efektno in najsijajnejšo točko cele opere, ni bilo ploskanju in dobroklicem ni konca, ni kraja; zopet in zopet sem moral s Feodoro na oder.

Pevkinja je plavala v veselju, radosti in razkošju ter mi krepko — morda nevede — stiskala roko.

Modre, mokre, poluotročje in nedolžne, polustrastne in hrepeneče oči je včasih vprašujoč uprla vame. In slednjič sta se ji ukradli iz njih dve svetli, biserni solzi ter ji polagoma polzeli po mehkem, žametastem, razgretim licu . . .

Oh, kako slab je vendar človek, kak otrok je! —

Jaz, ki dotlej nisem čutil ničesar za to malo, komaj polurazcvetlo Poljakinjo, sem ji ovil — razgret od strastne vike med občinstvom in od burnega priznavanja, opojen od slave in čaščenja, omamljen od težkega, opojnega zraka — roko okrog njenega drobnega, stasitega pasu, ji poljubil solze raz vroče lice ter ji pritisnil na rdeče, majhne, trepetajoče ustnice vroč, dolg — dolg poljub!

V tistem trenutku pa se je odgrnila — po naključju ka-li — še enkrat zavesa.

Med občinstvom je nastal velikanski šum in vpitje; ploskali so, da je trepetal oder. —

Izpustil sem Feodoro ter se mehanično ozrl v ložo na desni strani.

S celim zgornjim telesom se je nagibala ona iz nje — bleda, prepadla, z osinjelimi ustnicami in žgočim pogledom. Otvorila je malce usta — morda je tudi vzkriknila — potem pa se je zgrudila v ložo . . .

Opotekel sem se med kulise . . .

Po predstavi mi je naznanil impresario, da je po drugem činu omedlela v loži markiza Olanija nečakinja, komtesa Silvija.

(Dalje prihodnjič.)

Trnje in lavor.

Odlomki iz umetnikovega dnevnika. Priredil Alojzij Nigrin.

(Dalje.)

»Dasi povsod slavljen in obožavan, sem vendar čutil v tujini neko dotlej neznano, neznosno in morečo praznoto in tesnobo. Vedno mi je šepetal neki notranji glas: Vrni se — vrni se!

In vrnil sem se — še pred določenim časom.

Drugi dan po prihodu sem se napotil v vilo grofa Arbella, oddaljeno kake četrt ure od mesta.

Lakaj v svetlo-modri livreji mi naznani, da je mladi grof z drugo gospodo v hladnici na vrtu.

»O, naš signor Odoardo! — O, naš Odoardo, naš slavni pevec!« Tako mi je donelo iz hladnice naproti, ko sem se ji bližal po beli, s finim, lesketajočim peskom posuti poti med umetno razvrščenimi skupinami eksotičnih rastlin.

Govorica se je zasukala na moje umetniško potovanje.

»A v Rusiji nisi bil — ha?« je zanosljal sredi pogovora kavalir de Santis ter uprl vame male bodeče oči.

Bil je sin bogatega, znanega kavalirja. V mladosti je bil vojak. A ko je po očetovi smrti podedoval velikansko imetje, je odpel sabljo ter šel v inozemstvo. Dalje časa se je mudil na Ruskem, in ondukaj se mu je raztajalo polagoma vse bogastvo. Sedaj je pohajal vse salone, se vedel po njih do nesramnosti domače, jedel in pil ter pasel debelo svoje telo. A v zahvalo za gostoljubnost je pripovedoval po vseh salonih svoje čudne, gorostasne, pustolovske čine, ki so bili v jedru vsi eni in isti, le povsod in vsakikrat drugače zasukani in pointirani.

»Ne, nisem bil,« sem mu odvrnil malomarno.

»Žal! — Rusija, to je dežela! . . . Morda bi bil videl tudi — a čemu bi te tajnosti odgrinjal pred celim svetom.«

Zamahnil je z debelo, rdečo roko, izpil velikansko čašo falernca, se zagledal skozi veliko hladnično okno v sinjo daljavo ter začel lahno, na pol recitujoč, na pol pevajoč, mrmrati neko kozaško pesem.

»Oh, to je dobro, da si se vrnil!« je vzkliknil zdajci mladi, nekoliko brbljavi slikar Antonio, zibljoč se v velikem, mehkem fotelju in spuščajoč v odmorih v sveži, topli pomladanski zrak goste oblake sivkastega dima.

»Veš, grofu Paolu lahko poješ — na poročni večer. Ali ni res, gospoda, da mora peti? — In kaj praviš ti, Paolo?«

»Dobro. Prosil bi ga . . .«

»Ali . . .«

»Nič »ali«! Moška beseda, da boš pel. Tako dolgo se nismo že naslajali s tvojimi nebeškimi glasovi.«

Rdeče ustnice so mu za trenotek malce, skoraj nevidno zatrepetale. Ali me je hotel morda smešiti?

To me je dirnilo neprijetno.

»A vprašam vas . . .«

»Nič ne vprašuj! Peti moraš!« je vzkliknil svojeglavni slikar, zamahnil z belo, majhno, skrbno gojeno roko po zraku ter vrgel vonjajočo smodko skozi okno v grm duhtečega španskega bezga.

»No, besedo — ali boš pel? Če si naš prijatelj, poj! Obljubi!« . . .

»Bom!«

»Dobro, izborna, izvrstno!« . . .

»A kdaj se je vendar naš Paolo zaročil in — s katero?«

Paolo se je nasmehljaj. Iz tega smehljaja je sijala sreča in blaženstvo.

»Ej, vidi se ti,« je zanosljal proti meni debeli Santis z zaspanim, lenim glasom, »pozna se ti res, da živiš le petju in za petje, in da ti nič drugega ni mari, sicer ne bi bil vprašal tega, kar je vsemu svetu znano . . . No, čestitaj vsaj grofu na njegovi krasni Silviji, ki mu z lepoto prinese tudi pol milijona dote! Lepota in denar — poezija in proza! A oboje je dobro, veruj mi, Odoardo, veruj mi . . . hahaha!« — Debeli trebuh se mu je tresel od smeha radi neslane šale; lice se mu je še bolj napelo in zardelo, in od radosti, da se mu je posrečil tako duhovit dovtip, je pograbil veliko, brušeno čašo, napolnjeno s penečim falerncem, ter jo v trenotku izlil vase.

»Silvija? Kaka — katera?« sem vprašal mehanično. Roka se mi je lahko tresla, in mehko rokavico, ki sem jo držal v levici, sem zvil in zmečkal v klobko . . .

»Silvija je — da, Silvija,« je nosljal de Santis spet s tistim monotonskim, zaspanim glasom. »Silvija, nečakinja bogatega markiza Olanija in njegova edina dedična!« . . .

Desna roka, s katero sem se opiral na mramornato, okroglo, tenko mizo, mi je omahnila, in prevrgel sem pri tem veliko brušeno čašo, katero je bil ravnokar izpraznil de Santis; padla je na tla ter se z žvenketom razdrobila na kosce.

A šel sem pet! —

Kaj me je gnalo tja? Je-li bila dana obljuba, ali je bilo kaj drugega? — Morda pa je bila blaznost — da, blaznost, blaznost! —

Zaspan, mračen, mrzel in neprijeten večer je bil. Naletoval je droben, gost dež. Ulično kamenje je bilo polzko. Svetilnice na oglih so motno brlele, in krog njih se je nabiral in kopicil belkast, gost parter jih ovijal v prozorno tančico. — Na ulici je bilo le malo ljudi.

Grofova vila je bila krasno razsvetljena. Počasi sem se ji približeval. —

Svetloba, ki je lila z velikih svetilnic, stoječih na visokih, fino in skrbno izdelanih podnožjih, je obsevala nekoliko kočij, iz katerih so bili najbrž šele pred kratkim izstopili nekateri zapozneli gostje.

Kočijaži z dolgimi, nepremičnimi, resnimi obrazi so trdo, ponosno in mogočno sedeli na visokih kozlih ter počasi obračali vozove, da se vrnejo v mesto; mene niti nobeden pogledal ni — no, šel sem pač pešice! Ođ mokrih, iskrih konj se je dvigal lahen, tenek par. Kočije so črtale velike, dolge sence na mokrem, sivkastem kamenju pred palačo.

Počasi sem stopal mimo lakaja v črni, s srebrom in zlatom bogato obšiti livreji, ki je stal z resnim, važnim obrazom in z malomarno zanikarno postavo pri portalu ter mi ponosno pokimal, ko sem vstopil.

Zvoki mojih korakov so se izgubljali v mehkih, težkih, dragocenih preprogah, ki so krile mramornata tla v vestibulu ter široke, bele, mramornate stopnice. Stene in razna mala in velika vrata so zastirale težke draperije iz rdečega damasta.

Strop so kitile velike, umetniško dovršene slike iz grškega in rimskega bajeslovja, slikane v modernem genru s precej sitimi barvami.

Zgoraj, ob koncu širokih stopnic sta stala na mramornatem podnožju dva ženska kipa iz lesketajočega bronca, do pasu naga. Vsaki je molela po ena noga, začeni poldrugo ped nad kolenom, iz valovite, mnogogubne obleke. Držali sta fine, tanke lestence, raz katere je lila omotna, vid jemajoča svetloba.

Luči so se lesketaje odsevale v velikih ogledalih ob stenah. —

Ko sem oddajal lakaju vrhnjo suknjo in klobuk, sem se po naključju ozrl v ogledalo — in videl svoj bleđi, prepadli obraz; črni kodri so mi bili v skrajnjem neredu in do cela razmršeni. Mehanično sem si jih pogladil raz čelo. —

Gostje so se bili že zbrali.

V velikem, bogato in okusno opremljenem salonu, razsvetljenem od nešteti luči, katere so držali ljubki amoretki, kipeči iz sten, zastrti z damastnimi, bolj temnimi draperijami, je vrelo in drvelo veselo, glasno in hrumno življenje.

Zbrana je bila elitna družba celega mesta: dame v šumečih, dragocenih, po najnovejši modi in po okusu modernega društva prikrojenih, koketnih, skoraj prozornih, pikantnih oblekah, okičenih z najdragocenejšimi nakiti in uresi, lesketajoče se v biserih in demantih; gospodje pa v ozkih črnih frakih, po katerih so se važno, ponosno zibali razni redovi.

Obče občudovanje pa se je slišalo o mladi nevesti. Nekoliko bledejša je bila nego navadno; a to jo je delalo le še interesantnejšo, čarobnejšo. —

Zabava je bila v začetku bolj tiha, mirna, prisiljena, po šabloni.

Polagoma pa se je razpredla tu in tam glasna, živahna govorica, vroče debate . . . Celo stari, mrki, aristokraško mrzli gospodje, ki so se menili sedaj o politiki, za trenotek o umetnosti, za par minut o igralkah in takoj za tem o konjih — še ti so se bili razgrel.

Tu in tam se je glasil bučen, prešeren, zveneč smeh iz skupine kakih štirih, petih mladih, bujnih dam, odetih s smelo, tanko, duhtečo obleko, ki je njih čare bolj razkrivala in kazala nego pokrivala ali prikrivala.

Ko sem polagoma šetal po salonu, me je ustavil lord Boncourt. Dasi je brojil šele kakih petinštirideset let, mu je bilo vendar razbrzdano, prehrumno življenje že vrezalo z železno roko svoje značilne brazde.

Ni mi bil simpatičen ta angleški samopašnik in pohotnež.

Veliko, čez mero dolgo glavo je imel skoro do cela plešasto in golo, le nad tilnikom se mu je vil ozek venec redkih, nekoliko svedrastih, rdečkastih las. Upadlo, pepelnato lice, sovje oči, globoko ležeče v jamicah, prežeče, lokave in od nasladnega življenja skaljene, njegove redke, kratke, belkaste obrvi, njegove osinjele, modrikaste, tanke in izpite ustnice — vse to mi ga je delalo nesimpatičnega, da, odurnega.

Ustavil me je torej ter mi na dolgo in široko pripovedoval zgodovino in življenjepis nekega baje nad vse krasnega in znamenitega konja, katerega je bil kupil pred kratkim za ogromno ceno od nekega rojaka. S čudovito, pedantično natančnostjo mi je opisoval mater konjevo, žrebca očeta, jokeja, ki ga je do sedaj oskrboval . . . Naštel mi je imena dosedanjih gospodarjev konjevih, a tem imenom, dolgim

kakor morska kača, je prilepil imena vseh pradedov ter naštel ob enem vse gradove, ki so jih imela nekdam ali pa jih morda še imajo sedaj ona srečna bitja, katerim je bila usoda tudi naklonila osrečevalno posest tistega konjskega čudesa.

Za konjem so prišli na vrsto psi, katerih je imel lord menda toliko, kolikor prijateljic! Hvalil jih je do smešnosti, povzdigoval in koval v zvezde . . .

A kar hipoma pretrga lord ta razgovor in vse svoje slavospeve, neumne in dolgočasne, značilne za njegovo grozno blaziranost — zaziblje zgornji del visokega, tankega, suhega in do cela izžetega telesa, nabere pepelnato lice v resne gube ter zanoslja:

»Goddam — signore, ali poznate markezo Ferazzo?«

»O, ali jo poznam! — Kdo je ne pozna!« sem vzkliknil ironski in z dvoumnim nasmehom.

»Ali ste že slišali o njenem najnovejšem škandalu?«

»Ne.«

»Ne? — Diavolo, to škandalizuje in onečašča vso aristokracijo — vse mesto! . . . Fej, ta!«

Osinjele, stisnjene ustnice so mu drhtele. Po sivkastem, nagubanem licu se mu je razlila lahna, nezdrava rdečica. Dolgi, suhi, zakrivljeni in tanki prsti, ki so si nervozno igrali z dragoceno žepno verižico, so se mu od razburjenosti tresli. Suhi vrat se mu je napel, razširil, zardel. Z desno roko si je nategoval visoki ovratnik ter si popravljal črno kravato.

»Ne veste torej?« je nadaljeval s hripavim, trdim glasom.

»Ah, ne veste še? — Goddam, pred dvema tednoma je ušla z nekim mladim menihom v inozemstvo . . . Zaljubila se je vanj — zmija! — ter ga je ugrabila in odvedla s seboj! — Mislite si — ona njega — iz samostanskih zidov! Sramota! Pomislite vendar — meniha — ko je vendar imela najsijajnejših plemenitašev na izbero . . . Goddam — škandal!«

In suho telo mu je podrhtevalo in trepetalo od gneva in ogorčenosti.

Nehote sem se malce nasmehnil. Spomnil sem se namreč škandalčka, o katerem je o svojem času govorilo celo mesto.

Pred kakim letom dni se je bila namreč v hipu razširila po vseh salonih — in ne samo salonih — novica, da je vrgla mlada markiza lorda iz svojega boudoirja ter ga prav nemilostno sunila s svojo malo rožnato nožico črez mramornate stopnice iz svoje vrlo znane vile,

katero ji je bil zapustil neki nemški knez, ki je izdahnil v njenih mehkih rokah svojo dušo, otrovano od njenih poljubov.

Umel sem lordovo jezo! —

Za nama so sedele na nizkem, mehkem naslanjaču ob steni tri dame: žena nekega starega bankirja, nekoliko bleda, s pohotno in žgoče zročimi očmi, oblečena presmelo in preohlapno. Še pred dvema letoma je prodajala po rimskih ulicah cvetje in svoje smehljaje. Tamkaj jo je pobral njen sedanji mož, katerega je bila očarala s svojimi žgočimi očmi in svojim zvenečim smehom. Dvignil jo je iz plebejskega uboštva do razkošnega bogastva, ki pa vendar ni moglo prikriti vseh njenih proletarskih lastnosti.

Poleg nje sta sedeli dve gospodični, že precej v srpanu, z leseno, mrzlo, aristokraško nadutostjo.

»Ali sta že slišali,« je pripovedovala mlada gospa bankirjeva, »signor de Santis dvorani stari markizi Accioli! Njeni milijoni ga mikajo! Oh, ti možje!« . . .

»Ali res? — Ali res!« . . . je zajecala prva dama.

»Kaj pravite!« je hušknila druga na levi strani, odprla od iznenadenja široka usta ter pokazala umetne zobe.

»To ne more biti!« . . .

»On je pijanec . . .«

»Ona ima ponarejene zobe, kupljene lase . . .«

»On je dolžan vsem in vsakomu . . .«

»Ona je jetična . . .«

»On je zapravil vse svoje imetje z igralkami in drugimi prijateljicami . . .«

»Tudi premoženje markizino požene . . .«

»On je blaziranec . . .«

»Ona je imela že cele kope ljubčkov . . .«

»On je do cela podel značaj . . .«

»Toda . . . saj ne jemlje nje, nego denar — slišite — denar!« je hitela zopet bankirjeva gospa.

»Ali se še spominjate? Lani bi se bil moral biti, pa je bil prestrahopeten . . . Veste, ko ga je zalotil kapitan Caruzzi v svoji hiši?«

»Sramota!«

»Fej!«

Tedaj pa se je bankirka nagnila k desno sedeči sosedi ter ji nekaj šepetnila v uho. Ta je obledela pod šminko, izbulila belkaste, vodene oči, roke pa povesila, kakor bi jo bila zadela kap. Tanke

pobarvane ustnice so ji nervozno zatrepetale, izvil se ji je nekak grgrajoč glas, a govoriti ni mogla.

V tem je prijavila bankirka isto skrivnost tudi levi sosedi . . .
 »Škandal!« je zaječala slednjič desna dama ter hropeč vzdihnila.
 »Škandal!« je siknila leva ter se ugriznila v brezkrvno spodnjo ustnico.

»Omedlim . . .«

»Meni se temni pred očmi . . .«

»To je kanibalizem!« —

»Taka nesramnost!« —

»Infamija!«

»To je živinsko . . .«

»Fej!«

»Fej!« —

(Dalje prihodujič.)

Umetniško potovanje po Italiji.

Odlomki iz prijateljevih pisem. Priobčuje V. H—z.

V Florenciji, dne 27. aprila 1894.

Luca Pitti, hoteč tekmovati z Medicejci, toskanskimi vojvodi, si je dal po slavnem stavbniku Brunelleschiju zgraditi velikansko palačo, katera naj bi po svoji velikosti in impozantni vnanjosti prekosila vse ostale palače florentinske; pa ker je med tem izgubil svoj ugled, se je ustavila tista zgradba, in dovršil jo je šele za sto let pozneje njega pravnuk. Palača je podobna gradu, nekako nalašč preprosta, brez vsakršnega zunanjega nakita, a notranji prostori so umetniški, vprav knežje opravljani.

Stopivši iz mračnega hodnika v prvo sobo, sem mislil, da sem prišel, kakor pravijo pri nas, v »mala nebesa«! Sobe so visoke v dve nadstropji, bogato okrašene s štukaturnimi podobami in z drugimi okraski. Po stropih in dolenjih stenah so slike ‚al fresco‘, med katerimi je ozadje prevlečeno s svilenimi preprogami in sicer vsaka soba drugače: ta rdeče, druga zeleno, tretja belo i. t. d. Takisto ima sleherna soba svoje posebno, povsem drugačno opravo. Sploh pa so stoli in omare od dragocenega lesa, umetno izrezljane, a mize so od

Trnje in lavor.

Odlomki iz umetnikovega dnevnika. Priredil Alojzij Nigrin.

(Dalje.)

ustil sem lorda in kritikujočo trojico ter zbežal k zadnjemu oknu. Skril sem se za težke, dragocene zavesе.

Vroče čelo sem pritiskal na mrzlo steklo ter zrl v temno noč.

Težko mi je bilo, oj, tako težko, mučno in ne-
strpno. —

V bližini okna se je polagoma zbral krog dam in mladih gospodičev, pomadizovanih, v širokih kratkih hlačah, z vsakdanjimi, oblastnimi in blaziranimi obrazi. Sredi skupine se je mogočno, bahato razkoračil de Santis. —

»Ma foi,« je govoril glasno, malone kričeč, si gladil tolsto, rdeče, zabuhlo lice ter prestopal z desne noge na levo in z leve zopet na desno, zibljoč gornji del telesa kakor po taktu — »ma foi, ali sem vam že pravil ono epizodo s grofico Seveljevo — s tisto vražjo žensko, ki se je tako zaljubila vame.«

»Niste še, niste, signor! — Dajte no! — Povejte!« so vpili, glasno se smejoč, gospodiči in dame, ki so že neštetokrat slišali ta roman — v vseh mogočih varijacijah.

»Torej še nisem! — Dozdevalo se mi je tako! — No, torej: — Ko sem bil na Ruskem — oj, Rusko, to vam je dežela! — me je seznanil moj prijatelj grof Srebrevski z grofico Seveljevo. — To je bila žena! Take še Italija nikdar niti videla ni! . . . No, in veste, zgodilo se je — kar je sicer do cela naravno — da se je zagledala vame . . . no . . . Tako je torej bilo. A to vam zatrjujem, sam vrag je tičal v njej. Pila je iz bokala, ki je bil večji od onega, iz katerega si je zalival nekdanj božanstveni Nero svoje veliko grlo. Ta si je baje posebno rad redil svoje tolsto telo z dobrim falerncem in sicer v nezaslišnih množinah — eh, jaz sicer v tem nisem strokovnjak, a slišal sem tako, ali vsaj približno tako . . . Ma foi, temnilo se mi je pred očmi, ko sem gledal, kako ji je vsebina velikanskega bokala ginila v majhnih, rožnatih ustcih . . . Diavolo, bila pa je tudi ustvarjena za take čine. Krog pasu . . .«

»Signore, opisali ste nam jo že enkrat,« se je oglasil z zaspanim, nosljajočim glasom parfumovan, bled gospodek ter si gladil majhne brčice.

»Ali sem vam jo res že opisal?! — Nič ne de, pa jo lahko še enkrat; škodovalo ne bo! Bila je . . .«

»To sodi bolj v romane.«

»Le pripovedujte dalje!«

»No, pa bodi; jo pa drugikrat naslikam . . . Zaljubila se je torej vame. — Jaz pa sem živel pri njej boljše kakor Bog v nebesih . . . A kakor je že navada, sčasoma mi je začela presedati. — Nasitil sem se je. — In bila je tudi predebela — sama tolšča . . . In po domovini se mi je tožilo. — Hotel sem jo torej zapustiti . . .«

»Oh, krasno! Narcis in Eho . . .«

Družba je prasnila v krohot.

»Kaj narcis? Nič narcis! Za vrt se niti zmenila ni, le mene je stražila, da ji ne bi ušel . . . Pa sem ji vendar! — Zaprla me je v salon, z blazno krasoto opremljen, z velikimi okni in kipečimi mehкими divani ter me je pasla in zalagala z vsem, kar si more želeti srce človeško . . . Meni pa se je tožilo po prostosti in svetu božjem. — Globoko pod gradom je bilo jezerce; utve so plavale po njem, in labodje so se kopali v modrih, kristalnih valovih. — Mene pa je grofica stražila kakor jetnika . . . Nekoč pa vidim kraj jezera selsko dekle, pevajoče otožno, mehko in turobno zvenečo narodno pesem. Tedaj pa se mi je srce raztajalo do cela . . . dušo mi je napolnilo hrepenenje po domovini . . . zamislil sem se v ognjevite, strastno kipeče pesmi naše . . . v duhu sem gledal vitke, čr nolase naše pevkinje, pomislil, kako potreben da sem svojim rojakom, a tukaj tlačanim in robotam tuji ženi za jed in pijačo in . . . mhem — in — kratkomalo, predno sem vse trezno in do konca premislil, sem že splaval skozi veliko gotiško okno v zeleno-modre valove . . .«

»Ah, kako romantično!« je vzkliknilo neko blede, sentimentalno dekle, si obrisalo mokre oči ter je s tem silno, dasi nehote povzdignilo splošno veselost.

»In se niste utopili?« je vprašal nekdo ironski.

»Moderni Leander — narobe!«

Cela družba se je na glas krohotala in vsakdo je dostavil kako opazko, kar pa kavalirja ni prav nič motilo.

»In kaj se je zgodilo z grofico?« je vprašala nagajivo drobna plavolaska ter po strani pogledala svojega zvestega trabanta, mlečno-ličnega, tankega častnika.

»Z grofico? — Oh!« — Na tolstem obrazu so se mu pojavile tožne, elegične poteze . . . »Z grofico? — Ta se je nekoliko dni pozneje utopila v istem jezeru.« —

- »Aj!«
- »Oh!«
- »Dobro!«
- »Ekscelentno!«
- »Interesantno!«
- »Ah, nesrečna žena!«

»Res . . . nesrečna — ljubezen!« je vzdihnil tudi Santis ter obrnil majhne, lokave oči v strop, okrašen z veliko, duhovito in realistično krepko izvedeno sliko, ki je upodabljala ono znano pravljico, kako je na gorovju Latmos v Kariji v tistih mesečnih nočeh, ko je krasni mladenič Endimijon, utrujen od lova, mirno in trdno spal, priplavala k njemu iz visočin deviška Dijana ter ga osrečevala, kakor še nobenega bogov ali smrtnikov. —

»Signore, kako pa ste se bili z onim vlastelinom radi njegove hčerke?«

»A kaj vam to mari?« je odvrnil kratko kavalir ter mahnil z debelo, mesnato roko malomarno po zraku. A videlo se mu je, da bi kaj rad povedal tudi to pikantno epizodo iz svojega viharnega življenja — ali je bila resnica ali ne, kdo bi to odločeval?

- »No — dajte vendar, povejte!«
- »Eh — ne bodite sitni,« se je branil kavalir.
- »Povejte . . . povejte!«

»Saj pravim,« je zamrmral tiho, a vendar tako glasno, da so ga vsi slišali — »ta mladina me slednjič še vsega popači! A kdo bi se ustavljal tako krasnim očem in takim kipečim, bujnim ustcem, če zahtevajo, naj zopet razstavim in postavim na dan, kar sem že davno pokopal . . . Diavolo! — Pa bodi! . . .

No, tisti čas sem bil v gostih pri nekem vlastelinu par vrst od Petrograda. Imel pa je ta vlastelin hčerkico Nastenka. Krasna deva je bila, da lepše ne bi naslikal — no, ne rečem naš prijatelj Antonio, ampak niti sam božanstveni Rafael s svojim čudotvornim kistom . . . Imel pa je tudi sinčka — Mišo. Radi tega je najel vlastelin domačega učitelja, mladega moža, ki je bil navzlic svojim petindvajsetim letom videl že skoro vso Rusijo, ki je bil že za granico, poznal vse pesnike, vse nemške in druge filozofe, vse umetnike in vse lepe žene . . . Sam vrag vam je bil ta dečak! Visok, vitek, elegantno zakrivljenega nosu, blestečih oči, bledega, nekako otožnega obraza, katerega so mu obkroževali valoviti, mehki črni kodri . . . sploh bil je ženskam silno nevaren.

In zaljubil se je v Nastenka — ta dečak!

Oče pa jo je namenil nekemu sosednjemu vlastelinu, ki ni bil ravno v cvetu življenja, majhnemu, debelemu, plešastemu bedaku.

Oj, to vam je bilo hudo za mlada zaljubljenca!

Jaz pa, ki sem rojen v deželi ljubezni, vročih poljubov in črnih oči, sem spoznal in pretehtal takoj vso situvacijo. In tedaj sem sklenil, da pomagam mladičema, ker sem imel oba kaj rad, a plešastega vlastelina seveda, ki je bil določen za moža Nastenki, kar videti nisem mogel. —

Nekega dne sem potrkal torej učitelju prijateljski po rami ter rekel:

»Aleksej Ivanovič, ali si ti glup!«

»Ali glup?!« se je prepadel mladenič.

»Pravim ti, jaz bi ti vedel sveta in pomoči.«

»Ali vi, prijatelj?« se je razveselil mladenič. »A kako? — Kje? — Zakaj?«

»Veš — kar se tiče Nastenke . . .«

»Ah!«

»Pravim ti določno: Odvedi jo! — Ugrabi jo!« . . .

»Ugrabiti! — Ali Nastenko?«

Niti govoriti skoro ni mogel. — Saj pravim, študiraj vse pesnike, vse filozofe, prehodi ves svet, če nisi rojen za ženske, nikdar se jim ne privadiš in ne prilagodiš.

»Da . . . ugrabi jo! — Pomorem ti — maledetto!« . . .

In sklenila sva, da jo odvedeva — seveda z njeno privolitvijo . . .

Bila je temna noč. V gradu je vse spalo. V vasi se je oglasil včasih kak pes . . . Nebo je bilo oblačno, temno. Le tu in tam je včasih polukala izza raztrganih, fantastično nakopičenih oblakov za kratek trenotek kaka zvezdica, majhna, komaj vidna, motno lesketa-joča, ki pa se je takoj zopet skrila za temni, debeli zastor . . .

Pred gradom je čakal voz . . .

Jaz in učitelj sva stala pod Nastenkinino spalnico.

Vržem droben kamen v okno.

Za trenotek se okno oprezno odpre.

»Nastenska, pripni lestvico . . .«

»Ah, Bog, gotovo nas kdo zaloti,« zaječi tiho in drhtajoče dekle.

Učitelj je trepetal in se tresel, kakor da bi se mu bližala zadnja ura . . . Kaj pesniki, filozofi, umetnost, potovanje! — Vse nič!

»Vraga zaloti!« se razhudim jaz. »Pripni pletenico!« . . .

Čez nekoliko trenotkov je učitelj polagoma lezel po lestvici.

Jaz pa sem stražil. —

Tedaj pa se nekdo počasi in previdno priplazi ob zidu proti nama. Kritičen trenotek! — Posvariti učitelja zlahka in brez šuma nisem mogel, ker je bil že previsoko . . . Kaj naj storim? — Ne premišlujem mnogo, ampak splezam za učiteljem . . . Pletenica se je gugala . . . Moj drug je že pri oknu, jaz takoj pod njim — a tedaj popusti pletenico . . . Vzkriknem, padem, potem pa obležim nekoliko časa mrtev. —

Ko se zopet zavem, kleči na meni Nastenkim oče, me davi ter kriči: »Kaj si hotel? — Tat . . . pohotnež! . . . Hčer si mi hotel zapeljati . . . Ali je to hvaležnost za mojo gostoljubnost?! . . .«

»Anton Antonovič . . . vi me zadavite! — Mirujte ter me slušajte! . . . Jaz sem sin viteškega, slavnega naroda in plemenitaš . . . Vi ste me žalili — bila se bodeva! . . .«

Vlastelin se zdrzne ter zajeca.

»Ali ni drugače mogoče poravnati te stvari?« vpraša s tihim, trepetajočim, neodločnim glasom.

»Ne!« dem lakonično. —

»Kaka junaka!« je siknil nekdo poluglasno, a za to opazko se pripovedovalec popolnoma nič ni zmenil. —

»Ali na življenje in smrt?«

»Na življenje in smrt!«

»A kdaj? — Kje? — In kje dobiva orožje? . . .«

»Glej ga no! — Kdaj? . . . Takoj! — Kje? . . . Tukaj v gradu! — V tvoji spalnici vise sablje, ki so jih nosili — kakor si mi blagovolil pripovedovati — tvoji predniki — vredni pradedi nevrednega potomca — nekdam na Siču . . . Torej! . . .«

»Ah,« vzdihne vlastelin ter si s tresočo roko obriše mrzli pot raz nagubano čelo . . . »A dovoliš li, da zbudim slugo — Ivanuško, da bode priča tega strašnega prizora, in da, ako eventualno oba padeva . . .«

»Zbudi ga! — A znaj in pomni: Jaz ne padem!« — —

Ivanuška počasi prileze iz svoje sobe, glasno godrnjaje in držeč v suhih, velikih rokah svoj stari, strgani kaftan.

»Kaj tako kričiš, batjuška, sedaj — tako pozno v noči?! Kaj zapoveduješ?«

»Obleci se! — Priča bodeš smrti svojega gospodarja . . .«

»Ali!« se prestraši stari sluga ter odpre široka usta . . . »Kaj vendar govoriš — batjuška!«

»Tiho! — Midva s tem kavalirjem se bodeva bila!«

„Ah!“ zajeca spet sluga. „Gospodine Bog, pomiluj! . . . Batjuška, izgubljen si — njih milost, tvoj gost, je velik vitez.“ —

Santis je nekoliko pomolčal ter zaobrnil oči, da se je videla sama belina.

„Ali ni nikakršne pomoči?“ zaihti sluga ter mi pade pred noge . . . „Gospodine, pomiluj batjuško! . . .“

„Ne! — Bila se bodeva!“

Sluga je ječe vstal ter si grizel mastne, debele brke, da bi skrtil solze, ki so mu silile iz oči . . .

Ko sva si stala nasproti z velikima, težkima sabljama, katerih ročniki so bili okrašeni z zlatom in demanti, se obudi v meni moja risja narava.“ — Kavalir je strašno namrgodil tolsti obraz ter spet zaobrnil oči, da se mu je zasvetila velika, ob koncu rdečkasta belina. — „Zamahnem . . . Anton Antonovič vzdihne . . . sluga zakriči . . . težak padec . . . in kri pordeči stare, že obledele preproge . . .

Mirno položim sabljo na mizo ter tiho idem iz sobe. —

In tedaj sem sklenil, otresti raz svoje noge prah ruskih dežel, ter se vrniti v domovino, a ravno . . .“

(Konec prihodnjic.)

Umetniško potovanje po Italiji.

Odlomki iz prijateljevih pisem. Priobčuje V. H—z.

V Florenciji, dne 28. aprila 1894.

Dvanajst dni stanujem že tu nasproti stolni cerkvi ter si jo zavzet ogledujem od zunaj in znotraj; toda zdaj, ko bi Ti jo imel opisati, kakor sem Ti obetal, se mi ustavlja pero v preokorni roki. In kaj čudo! Preveličastni umotvor stavbenski, katerega je izdelovalo tisoč in tisoč rok pod vodstvom petih slovečih arhitektov dalje nego dvestoletji — vse to naj bi Ti jaz, nepoklicani enodneveni potopisec, predstavil na mali poli papirja z drobnim perescem — prijatelj, to je nemogoče! . . .

Obhodil sem v tem vse imenitnejše cerkve florentinske, a s tem prečudovitim domom se ne more meriti nobena! Tu se človek čudi in strmi; in če te naglo kdo nagovori, kaj da praviš o tem čudesu italijanske gotike, mu ne veš kaj odgovoriti.

Da, res! To so ti bili duševni velikani — ti stavbniki italijanski v zlati dobi umetniškega preporoda! Motreč to njih mojstrsko delo,

Trnje in lavor.

Odlomki iz umetnikovega dnevnika, Priredil Alojzij Nigrin.

(Konec.)

tem trenutku je prihitel iz sosednje sobe Antonio, si gladil valovito, dolgo brado, mehko kakor volna in črno kakor ebenovina ter kričal:

»Odoardo še ni pel! — Odoardo še ni pel! — Signor Odoardo naj poje! . . . Kje tiči? . . .«

»Res! — Kje je — kje?«

Takoj je prihitel lord, ki me je bil videl, da sem šel k oknu, k meni ter me navzlic vsemu obotavljanju odvedel izza gardin . . .

Pel sem torej — in med drugim tudi ono arijo, katero sem pel oni večer s primadono Feodoro. —

In kako sem pel! —

Ko sem goste nekoliko opojil s svojimi glasovi, sem se umaknil v sosednjo sobo.

Ob vratih je slonela nevesta ter zrla v salon in njegovo šumno, vrveče življenje.

Bila je bleda kakor kaka mramornata soha. — Le prsi so se ji burno, hitro, visoko in valovito dvigale, in črne oči so ji paleče, žarko plamtele . . . Z malo, belo, skoro prozorno roko je nervozno stiskala fino čipkasto rutico. Blede, polne ustnice so ji drhtele. —

Pogledal sem jo z dolgim, strmečim, vprašujočim pogledom . . .

Na bledem, klasično dovršenem licu sta se ji prikazali dve veliki rdeči piki, ki sta se hitro večali ter ji pordečili celo lice do vratu.

Ugriznila se je v blede, trepetajoče ustnice, da so ji okrvaveli beli, mali zobje . . . Da, da — spoznal sem, da me ljubi — prepričan sem bil do cela! —

In jaz sem njo tudi ljubil! —

A vendar — vendar . . .

Kaka uganka je vendar človek — sebi in drugim! —

Kakor v polusnu sem se opotekel mimo nje ter taval naprej . . .

Brez namena, brez zavesti sem blodil iz sobe v sobo.

Povsod je vrvelo in šumelo glasno, veselo življenje, razkošen, zvoneč smeh, fine in frivolne šale so polnile tople, skoraj vroče salone.

Šampanjec se je penil v srebrnih, starih, težkih in dragocenih čašah

Sluge so stopali dostojanstveno in tiho nalik sencam med gosti ter jim ponujali krepil.

Ob stenah pa so smehljajoči se amoretke, nagi in kipeči ob pasu iz sten, držali bronaste, elegantne, s srebrom in zlatom okrašene svetilnike, raz katere je lilo celo morje svetljave ter polnilo sobane do zadnjih kotov.

V teh skoraj presvetlih, mamečih, vid jemajočih žarkih so se lesketali demanti po laseh dam, po vratah in rokah pa uresi iz zlata in srebra, v katere so bili vdelani bleščeči safiri in turkizi, smaragdi in jaspisi, oniksi in sardi, topazi in berili, hrizoliti in rubini — veliki in majhni, pristni, pravi in ponarejeni . . .

Dragocene, lahke, svetle toalete, globoko izrezane in kažoče na rafiniran način krasote telesa, so prešerno švigale po salonih — črne, velike, goreče oči so strastno, poželjivo, zgovorno bliskale — bela, mramornata ramena, polne, mehke, čudovito elegantno zaokrožene roke so bile povsod na ogled . . .

Iz las, iz kipečih, vročih prsi, raz lica, iz obleke je duhtel težek, nasičen vonj ter polnil dvorano. S tem vonjem se je mešal sopar brezštevilnih luči. — —

Bilo mi je pretežko, prezaduhlo, preživo v tej družbi, v teh svetlih, bogastvo in potrato dihajočih salonih! —

Slednjič sem priblodil nehote in nevede v majhen, eleganten stranski budoar.

Stene so krile težke, motnordeče draperije, v katere so bile prepletene dražestne cvetke, živobojne in motne, spajajoče se z barvo draperij in izgublajoče se v njej brez določnih kontur. Med cvetkami so bile vtikane vitke, stasite vile z dolgimi, valovitimi lasmi, ki so deloma popolnoma krili vitka, gola telesa, deloma jih zagrinjali le kakor prozorna tančica, a deloma so se ločili in dvigali med njimi še bolj določno posamezni, mehki, kipeči, plastično upodobljeni udje. — Za vilami so se pojali grdi, suhi, ostudno, pohlepno in pohotno se režeči satiri ter iztegali svoje suhe, dolge in tanke roke za krasnimi, bujnimi telesi.

Nekoliko pod stropom so se draperije oddaljevale od sten ter se sredi stropa spet združevale v polukrogu. — Tako je bila vsa sobica do cela podobna kakemu bogato okrašenemu in potratno odičenemu šatoru.

Raz strop je visel v sredini, kjer so se spajale draperije, majhen, eleganten, pozlačen lesteneč, katerega svetloba je le dremotno prodirala motnozelenkast, okroglast senčnik . . . Sobica je bila tako fan-

tastično in mistično razsvetljena, in po njej se je prostiral tih, blagodejen mir kakor v stranski, dremotni kapelici kakega gotiškega doma.

Ob stenah so bile razpostavljene umetne, tanke majoličaste vaze, v katerih so duhtele različne, domače in tuje, bujne cvetlice ter napolnjevale budoar s prijetnim, mehkim, a vendar dokaj opojnim in mamečim vonjem. —

Sredi sobice je stala na glavah treh vil, ki so se spodaj spajale v eno telo, elegantna mizica, na kateri je ležalo v neredu par kineških fantastičnih pahljač, nekoliko fotografij, posetnice s kronami, majhen binocle, par duhtečih, majhnih, belih rokavic in napol uvela roža-teja.

Stopil sem k oknu, ki je bilo obrnjeno na vrt, odgrnil damastno zaveso ter je odprl.

Zunaj je lahko deževalo.

Drobne, goste kapljice so enakomerno, enostavno, brez nehanja trkale ob velike šipe.

Na vrtu se je igral veter, lahko šumljaje, z mokrim drevesnim listjem.

Nedaleč od okna je stala visoka mramornata soha, predstavlja joča Amorja in Psiho v tesnem, strastnem objemu. — Mokri kamen se je lesketal in bleščal v polumotni luči, ki je lila nanj skozi velika salonska okna.

Dalje v parku je — lahko in enakomerno šumljaje in mrmraje — padal vodomet . . .

Naslonil sem se ob oknu ter se zagledal v temno, oblačno daljavo.

Mrzle deževne kaplje so mi rosile vroče lice, mi škropile lase, roke, obleko . . .

Zamislil sem se. —

Tedaj pa se je zganila zavesa za menoj, in mehka, majhna, trepetajoča roka se je lahko, boječe dotaknila moje rame . . .

Obrnil sem se. —

Pred menoj je stala grofica . . .

Za trenotek sem otrpnil . . . Potem sem iztegnil roko od sebe, kakor bi ji hotel zabraniti, da bi se mi bližala, ter sem hripavo, zamolklo, napol ječe vzkliknil:

»Signorina Silvi — ne! — grofica Arbello . . .!»

Srce mi je za čas zastalo — a takoj nato je bilo in utripalo spet glasno in burno, in kri mi je vrela in divjala kakor divji vulkan po žilah . . .

Stala je nekoliko trenotkov tiho, mirno, nepremično.

Črno, veliko oko se ji je uprlo bodeče, globoko v moje, prsi so se ji burno dvigale, čez ovalno mehko lice, zalito s temno rdečico,

se ji je prostrla neka čudna, mehka, obleдела senca . . . Blesteči, dragoceni nakit v laseh — fin, umetalen dijamem s svetlimi, čistimi, seva-jočimi demanti, v sredi s tankim, majhnim polumesecem — se ji je nagnil nekoliko na stran, a črni kodri so se ji prilepili na vroči, potni vrat.

Malo, mehko roko je položila v mojo trepetajočo desnico ter tiho, poluzadušeno, a vendar strastno vzkliknila:

»Signor Odoardo!« . . .

O, kako je izgovorila te besede! — Iz njih je zvenela deviška, sramežljiva, nežna ljubezen polurazcvetle devojke, pa zopet strast žene, ki je že uživala slasti življenja ter si jih spet želi — v novi obliki, na prepovedan, a tem bolj zaželjen način, tajnim, skritim potem. — Samo dve kratki, majhni, vsakdanji besedi, a vendar polni strasti — bla-znosti in blaženstva — obupa in nad — hrepenenja in strahu! . . .

Strepetal sem. —

Nje mala, mehka, mrzla in drhtajoča roka je krepkeje stisnila mojo . . . Glavo je nagnila k mojim prsim ter zašepetala:

»Odoardo — jaz — jaz — te — ljubim!« —

Uničen sem se zgrudil v nizki fotelj . . .

Torej vendar! . . . In žena mojega prijatelja — dobrotnika . . . mecena! — Te misli so mi nejasno rojile po glavi . . .

Molčal sem. —

Ona pa se je zgrudila pred menoj na kolena, in klečeč na zla-tobojnem, mehkem levjem krznu, ki je bilo prostrto čez pisani arabski čilim, mi je razodela s pretrganimi, kratkimi stavki, s poluzadušenimi besedami, da me ljubi — da me je ljubila že dalje časa — od onega trenutka, ko me je videla prvič v gledališču — na odru — da se je morala vdati grofu proti svoji volji, brez ljubezni — na povelje stričevo — kako je trpela, ko sem poljubil primadono, da — —

Slišal sem jo le kakor v snu, kakor v sanjah. V glavi mi je šumelo, vrelo in vrvelo . . . Pred očmi so se mi vrtele v divjem plesu fantastične podobe, vpletene v arabski čilim . . .

Ob velika okna je enakomerno, enozvočno škrebetal dež. —

Včasih je zadrevil veter kako kapljico v salon na rumenkasto krzno — na vroče grofičino lice, na nje črne, svetle lase . . . V parku je polnozvočno, nemirno, jezno šumelo drevje, in vmes je zadovoljno, lahko brbljal in mrmral vodomet, katerega šepet se je nejasno, zamolklo razlegal do budoarja . . .

Iz salona se je slišal šum, smeh, zadušena, vrveča govorica.

Tamkaj so blagrovali grofa radi krasne neveste, mu jo zavidali, mu čestitali . . . In on sam se je kopal v sreči in blaženstvu — a ona — ona . . .!

Tajno, mistično tišino v budoarju, ki je spominjala na skrivnostno, sveto tišino v cerkvi o prvem večernem mraku, je motilo le krčevito ihtenje grofičino . . .

Vroče lice je skrila med mrzlimi mojimi rokami ter plakala . . . plakala . . .

Jaz pa sem molčal! — Niti ene besede nisem imel, da bi jo potolažil! — Oj človek — oj srce človeško! —

Ko se je nekoliko pomirila, sem jo vzdignil ter povedel skozi par sob . . . Ni se obotavljala! Šla je molče, vdano, s sklonjeno glavo.

Ko sva prišla do vrat v veliki salon, sem ji pokazal grofa, ki je stal v živem razgovoru v skupini starejših gospodov, ter sem rekel kratko, zamolklo, nekamo trdo in neusmiljeno:

»Grofica — vaš — mož!« —

Zatrepetala je — me pogledala po strani s samo veliko, vlažno, bleščečo belino grozno žarečih oči — potem pa je brez glasu omahnila . . .

Prestregel sem jo, jo dvignil v naročje ter jo ponesel na kanapé.

* * *

Dva meseca sem ležal v vročici — bledel, besnel, divjal, se boril s smrtjo.

Ko sem slednjič nekoliko okreval, so mi naznanili, da je mlada, krasna grofica Arbello štirinajst dni po poroki umrla nagle smrti. —

Marsikaj se je govorilo, šepetalo in ugibalo . . .

Mladi grof Arbello je odpotoval v južno Italijo, kjer je imel velika posestva.

Jaz pa sem odpotoval, bolan na duši in na telesu, potr, propadel, uničen, brez glasu, ki je bil boljša polovica mojega bitja, življenje moje, s katerim sem pred kratkim očarjal tisočere — odpotoval iz mesta, ki je bilo priča slave moje — in mojega padca . . .

Da, da — lavor in trnje — povsod ju srečujemo na življenja potih! — Kdo more zahtevati sam lavor? A samo trnje je stlano na pot marsikaterega zemljana! —

Tudi mene so nekdam obsipali z lavorjem. Tudi moje življenje je bilo deloma stlano s cveticami. — A vendar — vendar — če pogledam nazaj v pretekle dni, se mi dozdeva, da je bilo več trnja nego cvetic — res, več trnja, več!

